

Leerbrief

Verkorte scholingscyclus
voorbehouden, risicovolle en overige handelingen

Als je zorgen moet... Doe het dan goed!

Samengesteld door:
Maatschap Goed Zorgen Tiel
Bij- en nascholingen Zorg & Welzijnssector
2016/2017

INLEIDING

Geachte collega in de zorg,

U komt binnenkort (een deel van) de verkorte scholingscyclus voorbehouden, risicovol en overig handelen bijwonen die georganiseerd zijn in ons scholingsaanbod voor 2016 en 2017.

Deze bijscholingen worden verzorgd door gekwalificeerde en BIG geregistreerde docenten van Maatschap Goed Zorgen Tiel.

Als Maatschap hebben wij het motto : **"Als je zorgen moet... doe het dan goed!"**

Vanuit jarenlange zorg- en onderwijservaring weten wij dat u als zorgverlener regelmatig in een grijs gebied werkzaam bent bij de uitvoering van voorbehouden en risicovolle handelingen. De wet zegt over het uitvoeren van voorbehouden en risicovolle handelingen dat de zorgverlener bevoegd, deskundig en bekwaam moet zijn. De bevoegdheidsregel kennen we allemaal wel, maar wie bepaalt nu of u als zorgverlener bekwaam bent?

Elke zorgverlener heeft een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de keuzes die hij of zij maakt tijdens het uitvoeren van zijn of haar werkzaamheden. Elke scholing die door ons wordt verzorgd, bevat in meer of mindere mate ook de algemene thema's:

- Basiswetgeving;
- Hygiëne
- Praktische uitvoering van de voorbehouden of risicovolle handeling.

Tijdens deze verkorte scholingscyclus willen wij u bewust maken van de consequenties van uw handelen. Bij dit alles staat de leervraag van u als deelnemer natuurlijk centraal.

Tijdens onze scholingen maken wij gebruik van de geprotocolleerde werkinstructies zoals u die ook gebruikt tijdens uw werk. Deze protocollen kunt u opzoeken op de intranetomgeving van uw organisatie of via het open aanbod op internet.

Via deze leerbrief ontvangt u leervragen per scholingsonderwerp die u kunt gebruiken bij de voorbereiding op de verschillende scholingsbijeenkomsten. Achtergrondinformatie over de verschillende onderwerpen kunt u o.a. terug vinden bij het protocollenbestand op de intranetomgeving van uw eigen organisatie, via internet van diverse andere instellingen of in allerlei digitale vakliteratuur als: 'Nursing', 'Bijzijn', enz.

Wij kiezen ervoor onze scholingen zo veel mogelijk in kleine groepen uit te voeren. Wij zijn van mening dat u hierdoor zoveel mogelijk profijt heeft van de training en op een actieve wijze aan de scholing kunt deelnemen.

Heeft u onverhoopt toch klachten over onze werkwijze, de inhoud van de scholingen of de wijze waarop de trainer met u omgaat, meldt dat dan aan ons. Uw op- of aanmerkingen kunnen wij gebruiken om de kwaliteit van onze dienstverlening verder te verbeteren. Bent u tevreden over onze werkwijze en de inhoud van onze trainingen, vertel dat dan aan anderen ☺ .

**Maatschap Goed Zorgen Tiel wenst u
leerzame deskundigheidsbevorderende scholingsdagen toe!**

DOELSTELLING VERKORTE BIJSCHOLINGSCYCLUS

Het vergroten van actuele kennis rondom het uitvoeren van voorbehouden en risicovolle handelingen en het oefenen van bij behorende vaardigheden.

DOELGROEP

De doelgroep bestaat uit zorgverleners die in de praktijk in aanraking komen met de genoemde scholingsonderwerpen en/of zorgverleners die op korte termijn in aanraking komen met de genoemde onderwerpen.

De praktijk leert dat dit medewerkers zijn van niveau 3-5 uit verschillende setting binnen de sector Zorg en Welzijn.

UITGANGSPUNTEN VOOR DEZE VERKORTE SCHOLINGSCYCLUS

De Nederlandse wet en regelgeving (inclusief de beroepscode V&V) is onze belangrijkste basis voor scholingen. Daarnaast maken we tijdens deze scholing gebruik van geprotocolleerde werkinstructies. Dit zijn de protocollen en richtlijnen van Vilans, daarvan afgeleid, maar ook van bepaalde instellingen.

Ook stimuleren we u in een zoektocht naar evidence based practice richtlijnen om zorg met actuele en adequate kennis veilig en verantwoord te kunnen uitvoeren.

VERKLARING

De deelnemer ontvangt na het actief bijwonen van een of meerdere scholingsbijeenkomsten een certificaat als bewijs van deelname. Op dit certificaat staat een overzicht van de besproken theorie en de geoefende vaardigheden beschreven.

ACCREDITATIE

Voor deze scholingsbijeenkomsten is accreditatie aangevraagd bij het kwaliteitstregister V&V. Per gevolgd dagdeel gaat het om 3 accreditatiepunten.

Indien u accreditatiepunten bijgeschreven wenst te krijgen in uw register zorg er dan voor dat uw inschrijfnummer en/of uw BIG registratienummer bij onze administratie bekend zijn op uiterlijk de laatste scholingsdag. Achteraf is het niet mogelijk om nog accreditatiepunten toe te kennen.

METHODIEK PER SCHOLINGSONDERDEEL

- Bespreken van de leerstof aan de hand van de voorkennisvragen.
- Bespreken casuïstiek en praktijkervaringen.
- Demonstratie en/of oefenen van de vaardigheden
- Feedback van docent met betrekking tot de uitgevoerde vaardigheid.

Belangrijk:

Het is van groot belang dat iedere deelnemer zich voorbereid aan de hand van de leervragen.

Indien u:

- specifieke (leer-)vragen heeft
- extra aandacht voor bepaalde onderdelen wilt
- interessante of problematische casuïstiek wilt inbrengen

... mail dat dan uiterlijk 2 werkdagen voorafgaand aan de scholing via een mailtje aan: administratie@goedzorgen.nl

LESLOCATIE EN TIJDSTIPPEN

De bijeenkomsten vinden plaats op de leslocatie van Maatschap goed Zorgen Tiel aan de Stationsstraat 15A, 4001 CC in Tiel. De lesdata staan op uw factuur!
U kunt gratis parkeren in onze achtertuin... maar.... VOL=VOL

*Betaald parkeren kan op het Talud (aan de voorzijde van ons pand) of bij de ABN AMRO bank (aan de achterzijde van ons pand).
Het is ook mogelijk om GRATIS te parkeren bij het centraal station in Tiel. Dit is op ongeveer 5 minuten loopafstand van onze leslocatie.*

De starttijd van uw scholing is terug te vinden op uw factuur. Houdt de aanvangstijden goed in de gaten!

Bij het volgen van twee aaneengesloten dagdeelscholingen: Tussen de middag kunt u lunchen op de leslocatie (neem wel uw eigen lunch mee!) of in een van de nabij gelegen lunchgelegenheden in het centrum van Tiel.

Op onze leslocatie zijn koffie/thee/sap en cup-a-soup vrij verkrijgbaar.

OPBOUW VAN HET PROGRAMMA

Dagdeel 1 Urologische vaardigheden

- ✓ Wet en regelgeving rondom het uitvoeren van voorbehouden en risicovolle handelingen zoals katheters inbrengen, verwijderen/verwisselen via de verschillende toedieningswegen in de blaas of het toedienen van spoelingen en/of medicatie via een katheter in de blaas of de nieren
- ✓ Anatomie/fysiologie en pathologie van de urinewegen
- ✓ Risico-inventarisatie rondom katheterzorg
- ✓ Actuele (EBP)richtlijnen en protocollen rondom het uitvoeren van urologische vaardigheden
- ✓ Kennis over materialen en middelen bij inbrengen verblijfskatheter, eenmalige blaaskatheterisatie en het verzorgen van suprapubische katheter en nefrostomiekatheter

Dagdeel 2 injecteren en diabeteszorg

- ✓ Wet en regelgeving rondom het uitvoeren van voorbehouden en risicovolle handelingen zoals injecteren sc, im en per insulinepen, maar ook het injecteren van bijzondere producten zoals Hydrocobamine, antistollingsmedicatie, antibiotica en groeihormonen in de verschillende toedieningsvormen.
- ✓ Anatomie/fysiologie en pathologie van de huid en de spieren
- ✓ Ziektebeeld diabetes mellitus type 1 en type 2
- ✓ Risico-inventarisatie rondom het toedienen van injecties sc of im (inclusief subcutane verblijfsnaald)
- ✓ Actuele (EBP)richtlijnen en protocollen rondom het uitvoeren van injecties
- ✓ Kennis over materialen en middelen bij het toedienen van injecties sc, im, per insulinepen en bij bijzondere producten

Dagdeel 3 zorg rondom de cliënt met sondevoeding

- ✓ Wet en regelgeving rondom het uitvoeren van voorbehouden en risicovolle handelingen zoals het inbrengen/verwijderen/verwisselen van een neusmaagsonde en/of een gastrostomiesonde, het toedienen van sondevoeding en het verzorgen van een cliënt met sondevoeding
- ✓ Anatomie/fysiologie en pathologie van het maag-darmstelsel
- ✓ Risico-inventarisatie rondom het inbrengen/verwijderen/verwisselen van voedingssondes via verschillende inbrengwegen en het toedienen van sondevoeding en medicatie via de voedingssonde
- ✓ Actuele (EBP)richtlijnen en protocollen rondom het plaatsen van voedingssondes en het toedienen van sondevoeding
- ✓ Kennis over materialen en middelen bij het inbrengen/verwijderen/verwisselen van sondes en het toedienen van sondevoeding

Dagdeel 4 wondzorg en ACT

- ✓ Wet en regelgeving rondom het uitvoeren van risicovolle en overige handelingen zoals rode, gele, groene, zwarte wonden en het aanbrengen van verbanden ten behoeve van ACT
- ✓ Anatomie van huid en spierweefsel, bloedvatenstelsel
- ✓ Risico-inventarisatie rondom het verzorgen van wonden en het toepassen van ACT
- ✓ Actuele (EBP)richtlijnen en protocollen rondom acute wondzorg (*waaronder ulcus cruris, veneus ulcus etc*), chronische wondzorg
- ✓ Kennis over materialen en middelen bij het aanbrengen/verwijderen/verwisselen van wondverbandmiddelen en ACT verbandmiddelen

Dagdeel 5 stomazorg

- ✓ Verschillende soorten stoma's, hun indicaties en de mogelijke problematiek waar stomadragers en hun zorgverleners mee in aanraking kunnen komen
- ✓ De vaardigheden 'meten, knippen & plakken' worden geoefend.

Dagdeel 6 medicatie en medicatieveiligheid

- ✓ Taken en verantwoordelijkheden van zorgverleners binnen de juridische kaders van zorg verlenen
- ✓ Processen rondom medicatieveiligheid
- ✓ Dubbelcheck... noodzaak, haalbaarheid en (on)mogelijkheden in de dagelijkse praktijk
- ✓ Kennis over bijwerkingen medicatiegroepen en de mogelijkheid van melden bij LAREB

Dagdeel 7 & 8 vaardighedencarroussel

- ✓ Trainen en toetsen van de volgende voorbehouden, risicovolle en overige handelingen aan de hand van de actuele richtlijnen van de opdracht gevende zorgorganisatie en/of de landelijke richtlijnen en protocollen zoals gebruikt door VILANS:
  - Inbrengen/verwijderen/verwisselen/verzorgen urethrale verblijfskatheter en eenmalige katheter (man/vrouw)
  - Verwisselen/verzorgen suprapubische katheter
  - Toedienen van een spoeling via verblijfskatheter/via eenmalige katheter/via nefrostomie
  - Verzorgen nefrostomiekatheter
  - Verwisselen katheterzak
  - Aanbrengen/verwijderen externe katheter
  - Klaarmaken injectie sc/im
  - Injecteren sc, im, per insulinepen en bijzondere producten (antistolling, vitamine B12, groeihormoon etc)
  - Inbrengen subcutane naald
  - Meten bloedglucose mbv een vingerprik
  - Inbrengen/verwijderen/verwisselen en verzorgen neusmaagsonde en gastrostomiesonde
  - Toedienen sondevoeding mbv voedingspomp (*applix/flocare infinity*) en/of per bolus via spuit
  - Medicatie toedienen via de voedingssonde
  - Verzorgen wond
  - Aanbrengen korte rek zwachtels tbv ACT
  - Tracheabinnencanule uitzuigen, verwisselen en/of reinigen
  - Toedienen van zuurstof via cilinder en/of concentrator (inclusief verwisselen cilinderkop)
  - Ondersteunen bij inhalatie-medicatie
  - Toedienen medicatie per os/per oog/per neus/per rectum/per vagina / transdermaal

VOORBEREIDING

Voorafgaand aan de bijeenkomst heeft u protocollen een keer opgezocht en doorgenomen. Aan de hand van uw voorbereiding (het beantwoorden van de voorkennisvragen) formuleert u uw eigen leervragen. Neem de gevonden antwoorden en leervragen mee naar de scholing, of zet de specifieke leervragen op de mail.

In de voorbereiding kunt u met de volgende leervragen aan de slag.

Wetgeving algemeen/basis

1. Beschrijf in het kort de wet BIG.
2. Hoe komt u deze wet in de praktijk tegen?
3. De organisatie is gehouden aan de "kwaliteitswet zorginstellingen". Wat merkt u hiervan.
4. Benoem kritische factoren bij het gebruik van uitvoeringsverzoeken. (Haalbaarheid, verkeerd gebruik)

Protocollen en richtlijnen

5. Zoek de beroepscode V&V eens op en formuleer voor uzelf de belangrijkste punten binnen uw vakgebied
6. Zoek de protocollen die u gebruikt binnen uw organisatie tijdens het uitvoeren van voorbehouden, risicovolle en/of overige handelingen op en beoordeel of u de protocollen (en de mogelijke afwijkingen die u in de praktijk maakt) per stap kunt verantwoorden.

Methodische werken

7. Benoem het belang van methodisch werken bij het uitvoeren van de verschillende voorbehouden, risicovolle en/of overige handelingen die u uitvoert in de dagelijkse zorgpraktijk.

Urologische vaardigheden

8. Hoe ziet het urinewegstelsel bij een vrouw er uit?
9. En bij de man?
10. Welke verschillen zijn erg belangrijk rondom de katheterzorg?
11. Wat is de reden van de katheter van uw huidige bewoners?
12. Wat zijn de gangbare adviezen met betrekking tot hygiënisch werken bij katheterzorg?
13. Wat zijn de voordelen van:
  - a. Intermitterend katheteriseren ten opzichte van een verblijfskatheter?
  - b. Een suprapubische katheter ten opzichte van een transurethrale katheter?
14. Wat zijn de risico's van:
  - a. Intermitterend katheteriseren ten opzichte van een verblijfskatheter?
  - b. Een suprapubische katheter ten opzichte van een transurethrale katheter?
15. Op welke manier wordt glijmiddel gebruikt bij katheteriseren?
16. Instillagel® wordt vaak gebruikt als glijmiddel. Hoe lang moet het inwerken en hoe lang werkt het door?
17. Wat is er te vertellen over de vulling van een ballon bij een verblijfskatheter?
18. Hoe kan een verblijfskatheter het beste gefixeerd worden en waarom?
19. Wat zijn uw aandachtspunten bij de verzorging van een zorgvrager met een verblijfskatheter?

Blaasspoelen via verblijfskatheter

20. Hoe spoel je een blaas, wat zijn de bijzondere aandachtspunten?
21. Waarmee kan een blaas worden gespoeld en waarom wordt gekozen voor een bepaald product?
22. Wat zijn oorzaken van blaaskrampen bij het blaasspoelen en welke individuele factoren spelen daarbij een rol?

23. Hoelang laat u een blaasspoelvloeistof in de blaas zitten voordat u het weer af laat vloeien?

Injecteren (subcutaan, intramusculair en insuline met de insulinepen)

24. Wat bepaald welk materiaal (spuiten en naalden) wordt gebruikt bij injecties?
25. Wie en/of wat bepaald de dikte en de lengte van de naald bij een intramusculaire injectie
26. Hoe betrouwbaar is de kleurcodering van injectienaalden?
27. Welke kant en klaar spuiten bent u al tegen gekomen in de dagelijkse praktijk?
28. Welke parate kennis over het medicijn moet u hebben als u een injectie geeft?
29. Wat is het verschil tussen het wisselen van een spuitplaats en rotatie?
30. Wat is een depot injectie?
31. Welke soorten insuline kent u/gebruikt u in de praktijk ?
32. Wat moet u doen als u teveel insuline hebt gespoten?
33. Wat is de maximale dosis insuline die u in één injectie mag toedienen?
34. Wat is bepalend bij de keuze van de injectieplaats bij insuline
35. Waar let je op bij het controleren van de spuitplaats bij insuline?
36. Insulines worden vaak ingedeeld in groepen gelet op de werking. Noem de 3 groepen en van elk een voorbeeld.

Sondevoeding

37. Wat is volwaardige voeding?
38. Wat zijn risicogroepen in zorg waarbij aandacht voor voeding belangrijk is?
39. Welke taken kunt u hebben ten aanzien van zorg voor voeding?
40. Wat zijn specifieke voedingsproducten die veel gebruikt worden en wanneer?
41. Wat zijn redenen om over te gaan op sondevoeding?
42. Hoe en wanneer kan sondevoeding worden toegediend?
43. Wat zijn voordelen van een gastrostomiesonde (PEG-sonde) ten opzichte van een neusmaagsonde?
44. Wat zijn de observatiepunten bij een cliënt met sondevoeding?
45. Wat zijn betrouwbare methoden om de locatie van een neusmaagsonde te controleren?

Wondzorg

46. Waar staat de afkorting WCS voor en waar werkt deze organisatie aan?
47. Wat zegt de WCS over rode, gele en zwarte wonden?
48. Waar staan de letters TIME voor in het TIME model dat gebruikt wordt bij het leveren van wondzorg?
49. Welke wondzorgmaterialen komt u tegen in uw dagelijkse praktijk?
50. Bent u bekend met wondzorg protocollen. Zo ja, wilt u die dan meenemen naar de bijeenkomst

Ulcus Cruris / Zwachtelen been (korte en lange rek)

51. Noem oorzaken waardoor een ulcus cruris kan ontstaan.
52. Welke ziektebeelden zijn meestal de oorzaak van oedeem?
53. Wat is de reden dat een ulcus cruris over het algemeen zo slecht geneest
54. Welke redenen kunnen er zijn om bij een zorgvrager Ambulante Compressie Therapie toe te passen?
55. Welke crème of lotion mag onder een ACT zwachtel op de huid worden gebruikt?
56. Wat is de reden dat er gebruik gemaakt wordt van korte rek zwachtels?
57. Wanneer zou je een lange rek zwachtel kunnen gebruiken?
58. Wat is het doel van het gebruik van synthetische watten onder de zwachtel?

Zorg rondom ademhaling

59. Kunt u kenmerken benoemen van een kortademig cliënt/zorgvrager?
60. Wanneer wordt zuurstoftoediening toegepast?
61. Welke soorten zuurstoftoediening systemen kent u?
62. Wat meet de saturatiemeter?

63. Heeft u ooit zorg geleverd rondom een cliënt met een tracheacanule? Beschrijf uw ervaringen. Zo ja ... Wat was de aandoening, aanleiding voor de canule?
64. Weet u wat een gecuffte tracheacanule is?
65. Wat zijn de aandachtspunten bij uitzuigen (bronchiaal toilet)?

Medicatie en medicatieveiligheid

66. Welke soorten medicatie kent u/gebruikt(e) u zelf?
67. Welke toedieningsvormen kent u?
68. Kunt u risico's benoemen rondom het uitzetten en het distribueren van medicatie?
69. Op welke wijze komt u in de praktijk in aanraking met medicatie?
70. Hoe is het gesteld met uw rekenvaardigheden?
71. Kunt u nog fouten met medicatie herinneren van uzelf of anderen. Breng ze eventueel in tijdens de lessen.

Stomazorg

72. Welke soorten stoma's zijn er?
73. Hoeveel zorgvragers met een stoma zijn er in Nederland?
74. Welke voedingsaspecten zijn belangrijk bij stomazorg?
75. Welke complicaties kom je tegen in de stomazorg en wat zijn gangbare oplossingen.
76. Wat zijn de aandachtspunten bij klysmen via een stoma?
77. Wat zijn de belangrijkste psychosociale aspecten in de zorg voor een zorgvrager met een stoma.

Tip: Maak een ringband (map) waarin u al de documenten en informatie horende bij dit scholingstraject bewaard. Knip actuele artikelen uit tijdschriften uit, of maak een kopie. Ook folder materialen of kopieën die in de les uitgedeeld worden kunt u zo overzichtelijk bewaren.